

Ritka, mint a fehér holló?

A hazai antikvár könyvkereskedelemben időnként előfordul, hogy az eladó megtéveszti a vevőt. Nem meglepő, az élet minden területére igaz ez. Vannak, akik profi hamisítványokkal próbálkoznak – ami, akárhogy is nézzük, a büntetendő kategóriába tartozik – és vannak, akik annyira nyilvánvalóan gagyi utánzatokkal, hogy vevőjük szinte csak magára vethet, ha megvásárolja az adott terméket. Nem kis összegről van szó, és utóbbi esetben minimális utánajárással elkerülhető lenne a pénzkidobás.

Vannak azonban olyan könyvek, ahol a rutinosabb gyűjtő is elbizonytalanodik, és nemegyszer belesétál a talán nem is tudatosan felállított csapdába. Amikor maga a kötet valóban bibliofilnak látszik. Annyira, hogy megtéveszti az eladót is.

*

Az Erdős Renée kézjeggyével ellátott kötetek gyakran előforduló tételei nemcsak az internetes könyvveréseknek, hanem a hagyományos aukcióknak is.

Erdős Renée (1879–1956) saját korában hallatlan népszerűségnek örvendett, amit a mai irodalomtörténeti besorolása nem tükröz. Pályája második szakaszában leginkább lektűrbe hajló regényeket írt, melyek nagy példányszámban, több kiadásban és számos utánnyomásban jelentek meg.

Az aukciókon rendszerint *aláírt* kötetei szoktak szerepelni.

Aki így hirdeti az eladni szánt könyvet, nem valótlant állít. Viszont Erdős esetében a szerzői aláírás éppenhogy nem bibliofil kézjegy.

Ha kézbe vesszünk egy Erdős Renée-kötetet, mindig valami nyomtatott szöveget találunk az aláírás fölött. A gyűjteményes kiadás darabjaiban például ezt: „A szerző fenntartja magának a fordítás jogát minden nyelvre és minden egyéb jogot, így különösen színdarab, mozgófénykép-műre, stb. való átalakítás jogát.” A szerzői kézjegy itt mintha valami jogi szerződés aláírása lenne. Más esetekben konkrétan kiderül, hogy miről van szó. „E könyvnek minden eladásra jogosult példányát szerző aláírta”, szerepel az egyikben, „E mű minden eladásra jogosult példányát szerző aláírásával hitelesítette”, olvasható a másikban. Egy harmadikban ez áll: „Ezen regényből az író nő aláírásával ellátott példányok kerülhetnek csak

forgalomba”, egy negyedik nagyon röviden, tömören és éppen ezért egyértelműen így rendelkezik: „E könyvnek csakis aláírásommal ellátott példányai adhatók el”.

De mi készíthet egy íróat arra, hogy ennyit körmölgjön?

A választ Kosztolányi Dezsőné Karinthy Frigyesről írott könyve adja meg: „Azok, akik nem élvezték a hivatalos körök kegyeit, s kezdetben [...] a közönséget sem, ki voltak szolgáltatva a nyakló nélküli kizsákmányolásnak. Egyikét-másikat szőröstől-bőröstül örökön, úgyszólván krajcárokért vették meg a könyvkiadók, de megesezt, hogy egy fillért sem fizettek nekik, s még jó volt, ha a nyomdaköltséget nem az ő nyakukba varrták. Arról még szó sem volt, hogy példányszám vagy ív szerint kapnának százalékos tiszteletdíjat. Ezt csak sokkal-sokkal később tették kötelezővé. De még ezután is nem egy könyvkiadó nagyon tágan értelmezte ezt a kötelezettségét. Közben-közben nyomtatott néhányszáz, olykor ezer olyan példányt is valamelyik műből, amelyről elfelejtette értesíteni annak íróját, s természetesen elszámolni is megfeledezett róla. Ki ellenőrizte ezt? Ki tudta, vagy merte volna ellenőrizni? Hogy bizonyítható volna? Erdős Renée volt az egyetlen, aki minden megjelent példányát, az »előkelő« kiadó bosszúságára aláírta, s így próbálta ellenőrizni, s úgy mondták, hogy akadt a könyvkereskedőknél és az antikváriumokban olyan példányokra, melyek nem voltak aláírva” (Kosztolányi Dezsőné: *Karinthy Frigyesről*. Sajtó alá rend.: Kovács Ida. Bp., 1988. 58.)

Ráadásul az író nő egy idő után aláírás-bélyegzőt használt. Már nem aláírt, csak alápecsételt.

Mindenesetre az a furcsa fordított helyzet állt elő, hogy ritkábban azok a kötetek, melyeket nem írt alá. Meglehet, ezeket kellene árverésen indítani.

*

Hasonló példaként említhető Mécs László (1895–1978) költő számos „bibliofil” kötete. Az irodalomtörténeti besorolása még neki sem történt meg, de kijelenthető, hogy nem tartozott az élmezőnybe.

Mécs más utat választott: ő aláírt ex libriseket ragasztott a kötetekbe. A könyvjegy már maga bibliofil tárgy lehetne, a szerző által aláírva még inkább; kérdés, hogy hány példányban létezik.

Mécs sok könyvében élt ezzel a lehetőséggel. Az *Élőket nézek* (1938) példányai „a szerző által aláírt, Bajor Ágost által rajzolt ex libris”-t tartalmazták. Egy aukción ebből a 8690. számú példány kelt el. És ez nem a legkisebb szám. A költő *Összes versei* kiadásában (1943) Stanisław Ostoja-Chrostowski fametszetes ex librisre található, Mécs által aláírva. Árverésen a 16380. számú futott, online piactéren volt kapható a 18278. számú, egy budapesti antikváriumban – 8000 forintért – pedig bárki megveheti a 19198. számú példányt.

Húszezer bibliofil darab? Nem éppen fehér holló.

PÁLYÁZATI FELHÍVÁS

Te is olvasol, ugye?

„Az író azt gondolta...” – és te mit gondolsz? Olvasd el Grecsó Krisztián novelláját, és írd róla kritikát! Dicsérd meg, ha tetszett! Húzd le, ha szerinted nem jó! Most mindenkit érdekel a véleményed. Várjuk azoknak a diákoknak a jelentkezését, akik kedvet éreznek ahhoz, hogy megosszák véleményüket közel hárommillió lapolvasóval! És ha te vagy a legjobb, a következő szöveget már az új táblagépeden írhatod.”

A Supka Géza Alapítvány olvasást népszerűsítő irodalmi pályázatot hirdet **„Te is olvasol, ugye?”** címmel középiskolás korú fiatalok számára. A pályázaton részt vehet valamennyi, a 2012/2013-as tanévben a közoktatási intézmények 9-13. évfolyamát végző tanuló.

A pályázat kiírója értő, értékelő, lap- és könyvolvasásra szeretné inspirálni a középiskolás korosztályt.

Arra buzdítunk minden középiskolást, olvassa el Grecsó Krisztián **Csak egy tánc** című novelláját, és 2013 április 4-ig írjon kritikát (értelmező és értékelő szöveget) róla.

További részletek:
www.teisolvasol.hu

A pályázat facebook-oldala:
www.facebook.com/teisolvasol

A pályázat nyertesének díja egy bruttó **150 000 Ft értékű táblagép!**